

Список використаної літератури:

1. Агарков М.М. Проблема злоупотребления правом в советском гражданском праве. *Информационный бюллетень*. 2002. Вып. 5. С. 98-107.
2. Седова Ж. И., Зайцева Н. В. Принцип эстопел и отказ от права в коммерческом обороте Российской Федерации. Москва, 2014. 159 с.
3. Муллина Ю.Н. Эстопель и другие формы воплощения запрета противоречивого поведения в частном праве: сравнительно-правовой анализ. *Опыты цивилистического исследования: сборник статей*. 2018. Вып. 23. 368 с.

Ключові слова: принцип естопель, зловживання правом, відмова від права, недобросовісна поведінка.

Ключевые слова: принцип эстопель, злоупотребление правом, отказ от права, недобросовестное поведение.

Key words: principle estoppel, abuse of law, waiver of law, unfair behaviour.

МЕЛИКОВ РУСЛАН ГЮНДУЗ ОГЛИ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри міжнародного та європейського права*

АВТОНОМНІ СИСТЕМИ ОЗБРОЄНЬ: ВИКЛИК МІЖНАРОДНОМУ ПРАВУ

Прогрес в галузі озброєнь призводить до виникнення нових бойових систем, які здатні приймати рішення про застосування сили без участі людини. Виникнення таких систем, що позначаються в літературі як автономні системи озброєнь, ставить нові виклики перед міжнародним правом. Чи можна довірити штучному інтелекту право вирішувати застосувати силу проти людини чи ні? Чи можна допустити позбавлення людини життя за рішенням робота? Хто нестиме відповідальність за такі рішення? Чи є автономні системи озброєнь дозволеними з точки зору міжнародного гуманітарного права? Ці, та багато інших питань, вимагають відповідей.

Дискусія щодо автономної зброї в міжнародному праві не нова. В той чи інший спосіб системи зброї, що спрацьовують відповідно до заздалегідь заданої програми, та без участі людини, відомі давно. До таких систем можна віднести як примітивні міні-пастки, так і складні автомати, що використовувалися для контролю сучасної зброї в деяких системах безпеки. Відомим прикладом застосування таких автоматизованих систем є Берлінський мур, проте застосовувалися вони і в інших ситуаціях.

Водночас, з розвитком штучного інтелекту, проблематика автоматизованої зброї вийшла на новий рівень. Йдеться вже не про примітивні системи типу «дія-відповідь» в одній конкретній заздалегідь заданій ситуації (наприклад, при перетинанні лазерного проміння, що перекривало конкретну територію), а про складний штучний інтелект, що

має здатність самостійно виявляти цілі в складних багатоаспектних ситуаціях, та атакувати ці цілі без участі оператора.

Проблема автономних систем озброєнь не є суто теоретичною. Вона перейшла у практичну площину, щонайменше, з початком використання безпілотних літальних апаратів-дронів, які застосовувалися, в тому числі, окремими державами для нападу на цілі на території інших держав. Прикладом цього є використання дронів США на території Афганістану та Пакистану, що призводило не тільки до ураження підозрюваних в терористичній діяльності, але й до численних випадкових цивільних жертв.

Донині в міжнародному праві відсутні конкретні норми, що регулювали б використання автономних систем озброєнь [1]. Водночас, до таких систем, вочевидь, повноцінно застосовне міжнародне гуманітарне право. Зокрема, відповідно до ст. 36 Додаткового протоколу I до Женевських конвенцій, при вивченні, розробці, придбанні чи прийнятті на озброєння нових видів зброї, засобів або методів ведення війни держави зобов'язані визначити, чи підпадає їх застосування, за деяких або за всіх обставин, під заборони, що містяться в нормах міжнародного права [2].

Очевидно, що відповідність нормам міжнародного гуманітарного права, а також міжнародного права прав людини набуває величезного значення при розробці нових систем автоматизованих озброєнь, особливо в умовах, коли розмиваються кордони самого поняття «збройний конфлікт», зникають розбіжності між мирним та воєнним часом, а отже і будь-яка зброя повинна відповідати нормам міжнародного права, що застосовуються як в мирний, так і в воєнний час, тобто всьому корпусу норм міжнародного права про права людини та міжнародному гуманітарному праву.

Завданням будь-якої держави, що розробляє чи набуває автономну систему озброєно стає забезпечення здатності її функціонування відповідно до наведених принципів. Наприклад, важливим є питання про розрізнення, яке подібні системи озброєнь повинні проводити між некомбатантами та комбатантами. В більш широкому сенсі – це розрізнення між особами, щодо яких дозволено застосування сили нормами міжнародного гуманітарного права та права прав людини, та тими, проти кого застосування сили заборонене. Також, в будь-якому випадку, система озброєнь повинна відповідати принципу співмірності, тобто виключати взагалі чи мінімізувати втрати цивільного населення при нападі на правомірну військову ціль.

Здатність автоматизованих систем озброєнь до дій відповідно до принципів розрізнення та співмірності викликає обґрунтовані сумніви. Водночас, самі по собі такі сумніви не виключають вдосконалення зброї таким чином, аби підвищити її здатність до дій відповідно до вказаних принципів.

Попре загальне стримане ставлення до можливості «навчити» автономні системи озброєнь поважати міжнародне гуманітарне право та міжнародне право прав людини, серед дослідників є і ті, хто ставить до міжнародно-правової перспективи автономних систем озброєнь з

оптимізмом. Так, Марко Сассолі, колишній заступник директора з правових питань МККК та директор Женевської академії міжнародного гуманітарного права, вважає, що автономні системи озброєнь є кроком вперед в застосуванні міжнародного гуманітарного права, адже, за умови правильного програмування, вони робитимуть менше помилок, не будуть схильні до емоційних рішень, продиктованих страхом чи упередженістю [3].

Поділяючи прагнення професора Сассолі до оптимізму, слід, однак, констатувати, що питання, пов'язані з автономними системами озброєнь, повинні стати предметом якнайширшого обговорення в міжнародно-правовій науці з метою напрацювання оптимальних рішень, які б дозволили відповісти на цей новий виклик засобами міжнародного права.

Список використаної літератури:

1. Автономные системы вооружения: вопросы и ответы / Международный комитет Красного креста. URL: <https://www.icrc.org/ru/doc/resources/documents/faq/q-and-a-autonomous-weapons.htm> (дата звернення: 21.04.2020).
2. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199 (дата звернення: 21.04.2020).
3. Sassoli M. Autonomous Weapons and International Humanitarian Law: Advantages, Open Technical Questions and Legal Issues to be Clarified. *International Law Studies*, 2014, Vol. 90. P. 308-340.

Ключові слова: автономні системи озброєнь, міжнародне гуманітарне право, міжнародне право прав людини, бойові роботи, право збройних конфліктів.

Ключевые слова: автономные системы вооружений, международное гуманитарное право, международное право прав человека, боевые работы, право вооружённых конфликтов.

Key words: autonomous weapons systems, international humanitarian law, international human rights law, combat robots, law of armed conflict.

МОХД НАРГИС ОСМАНОВНА

*Национальный университет «Одесская юридическая академия»,
аспирант кафедры международного и европейского права*

СОВРЕМЕННЫЕ ИСЛАМСКИЕ ГОСУДАРСТВА В ЭПОХУ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Унікальність ХХІ века опосередована глобалізаційними процесами, затрагивающими все сферы общественной жизни, в том числе и право. Стандартизация и унификация правового массива удивитель-